

Remiss av utkast till lagrådsremiss – Anpassningar till EU:s marknadskontrollförordning – del 2

Elsäkerhetsverket har tagit del av rubricerad remiss och lämnar följande synpunkter.

Avsnitt 3.2 Begreppet tillsyn

I avsnittet anges att marknadskontroll är en avgränsad form av tillsyn eftersom den enbart avser produkter som tillhandahålls på marknaden och riktar sig mot ekonomiska aktörer. Det är korrekt att marknadskontroll är ett snävare begrepp än tillsynsbegreppet. Marknadskontroll innebär dock inte enbart kontroll av produkter, utan även kontroll av de ekonomiska aktörernas skyldigheter att exempelvis systematiskt arbeta med skadeförebyggande åtgärder.

Avsnitt 4.1 Om dold identitet

Elsäkerhetsverket har svårt att bedöma vad bestämmelserna om dold identitet och att dessa beslut ska vara överklagningsbara innebär för myndighetens handläggningsrutiner i praktiken.

Om regleringen bibehålls bör det tydliggöras i vilka situationer en myndighet anses genomföra ett köp under dold identitet. Inköp av produkter görs idag ofta på webben och då gör handläggaren vanligtvis detta under eget personnamn utan att det framgår att produkten är avsedd för Elsäkerhetsverket. När vi fått produkten levererad skickar vi ett initieringsbrev till den ekonomiska aktör vi valt att vända oss till i ärendet och informerar om att vi köpt in produkten och skickat den på provning. Ofta är det en annan ekonomisk aktör som vi riktar oss till i ärendet än den vi köpt in produkten av. Samma sak gäller när vi köper in produkter i fysiska butiker. Typiskt är att vi köper produkten från en distributör men väljer att rikta oss till importören eller tillverkaren, som har mer omfattande skyldigheter för

produktens utformning, märkning och dokumentation. Den butik eller e-handelsplats vi köpt produkten av blir aldrig involverade i ärendet.

Vi tycker att det är oklart om ett sådant förfarande utgör ett köp med dold identitet och skulle uppskatta en tydligare beskrivning av när reglerna om dold identitet ska tillämpas.

Avsnitt 4.4 Om begreppet förbud

Elsäkerhetsverket avstyrker förslaget att ta bort begreppet förbud i lagstiftningen. Uppdelningen mellan förbud och förelägganden är vedertagen i lagstiftning som rör tillsyn och begreppet används även i den unionslagstiftning som marknadskontrollerande myndigheter använder (se exempelvis artikel 19.4 direktiv 2014/35/EU). Ofta finns även nationella regler som preciserar när just förbud kan användas (allvarliga brister etc.). Det är visserligen korrekt att ett föreläggande att sluta sälja en produkt juridiskt har samma innebörd som ett försäljningsförbud, men de parter som i huvudsak är föremål för myndighetens försäljningsförbud är inte jurister och har inte denna förståelse. Vi bedömer att det blir mindre tydligt för allmänheten och andra ekonomiska aktörer än den som beslutet riktas mot, att det är produkten det är fel på om myndigheten inte längre kan kommunicera att man fattat beslut om försäljningsförbud. Då distributörers skyldigheter att försäkra sig om att produkter de säljer uppfyller kraven är begränsade, är det av stor vikt att myndigheten tydligt kan kommunicera vilken produkt som förbjuds och varför. Detta för att distributörerna ska kunna ta bort farliga produkter från marknaden utan direkt ingripande från myndigheten. Det blir också mindre tydligt att ett sådant föreläggande är slutgiltigt. Förelägganden har ofta formen att något ska göras. Försäljningsförbuden är permanenta. Vill den ekonomiska aktören återuppta försäljning måste en ny produkt sättas på marknaden som uppfyller kraven och denna kan inte ha samma produktidentifikation som den produkt som förbjudits. Detta för att slutanvändare via produktidentifikationen ska kunna avgöra om den produkt de redan har i sin ägo är av den typ som förbjudits på grund utav säkerhetsrisk.

Sammantaget bedömer Elsäkerhetsverket att det finns flera fördelar med att bibehålla begreppet förbud i sektorslagstiftningen.

Avsnitt 4.5 Om sanktioner

Elsäkerhetsverket delar utkastets bedömning att den utredning som tagits fram rörande sanktionsbestämmelser är bristfällig men anser att frågan behöver utredas vidare. I viss mån är det också tveksamt om man kan anse att Sverige verkligen har

infört effektiva sanktioner i enlighet med artikel 41 EU:s marknadskontrollförordning. Skälen till dessa synpunkter är följande.

Elsäkerhetslagen ger i nuläget ingen möjlighet att besluta om sanktionsavgifter vid elsäkerhetsbrister, vilket är olyckligt då lagstiftningen syftar till att skydda människors liv och hälsa samt egendom. Elsäkerhetsverket anser att möjlighet till sanktionsavgifter bör införas i elsäkerhetslagen (2016:732), på liknande sätt som det finns infört i lag (2011:579) om leksakers säkerhet, lag (1992:1512) om elektromagnetisk kompatibilitet och radioutrustningslagen (2016:392).

Elsäkerhetslagstiftningen saknar idag effektiva sanktioner då de straffbestämmelser som finns i elsäkerhetslagen är förenade med så låga straffvärden att brotten inte prioriteras av brottsutredande myndigheter. Marknadens komplexitet har ökat och flera nya typer av ekonomiska aktörer har tillkommit, till exempel e-handelsmarknadsplatser, så kallad dropshipping och ett allt större antal e-butiker med egen import av produkter i små serier. Gemensamt för dessa aktörer är att de är svårare att nå med den traditionella marknadskontrollen. Försäljningsförbud fungerar dåligt på dessa produkter då de ofta har mycket kort omsättningstid vilket innebär att vi inte hinner med att genomföra tillräckliga utredningar och fatta beslut om försäljningsförbud innan produkten plockats bort från webben och ersatts med en liknande med annat namn eller beteckning.

Även vid återkommande dokumentationsbrister hos en ekonomisk aktör finns möjligheten för den ekonomiska aktören att korrigera dokumentationen för just den produkt vi kontrollerar, men vid nästa kontroll uppvisas liknande brister. Så länge parten rättar till bristerna, och därmed följer föreläggandena, finns ingen möjlighet att ansöka om utdömande av vite.

Reglerna om att förelägganden och förbud kan förenas med vite har också ett annat syfte än vad reglerna om sanktionsavgifter har. Beslut om föreläggande och förbud är framåtblickande och syftar till att förmå den ekonomiska aktören att göra rätt medan beslut om sanktionsavgift mer syftar till att bestraffa en händelse som redan inträffat i syfte att avskräcka fortsatta regelbrott. Elsäkerhetsverkets bedömning är därför att lösningen att enbart ha kvar möjligheten till vite inte är en tillräckligt effektiv sanktionsbestämmelse.

Föreslagna justeringar i sektorslagstiftningen

Lag (1992:1512) om elektromagnetisk kompatibilitet

Genom att skilja mellan begreppen tillsyn och marknadskontroll och införa parallella bestämmelser om marknadskontrollen samtidigt som vissa bestämmelser

om tillsyn behålls som de är blir lagstiftningen svår att förstå. Se exempelvis reglerna om myndighetens rätt att hos ekonomiska aktörer få tillgång till utrustning för att kontrollera den (se 3 § punkt 2 i dagens reglering) som kommer att vara kvar samtidigt som nya regler om myndighetens befogenheter införs i 6 b §. 3 § punkt 2 reglerar möjligheten att ta ut utrustning för kontroll och bör finnas kvar, samtidigt blir det svårbegripligt då andra regler om avgifter införs i annan lagstiftning.

Radioutrustningslag (2016:392)

Enligt den föreslagna 11 a § punkt 6 har myndigheten möjlighet att själv vidta åtgärder enligt artikel 14.4 h. Det saknas dock bestämmelser i lagen som reglerar frågan om verkställighet av beslut, vilket bör innebära att myndigheterna i praktiken inte kan vidta lämpliga åtgärder om en ekonomisk aktör underlåter att vidta lämpliga korrigerande åtgärder (se artikel 14.4 h).

Elsäkerhetslag (2016:732)

Vi bedömer att de nya reglerna om marknads kontroll bör föras in efter nuvarande 43 § för att samla reglerna om tillsyn och marknads kontroll i samma del av lagen.

Även här blir reglerna mer omfattande och svårtolkade genom att lagstiftaren särskiljer marknads kontrollen från den övriga tillsynen och inför separata regler om mandat. I dagens 43 § punkt 2 framgår att tillsynsmyndigheten har rätt att förbjuda tillhandahållande eller användning av elektrisk utrustning som är i ett sådant skick eller används på ett sådant sätt att fara för person eller egendom kan uppstå eller som inte är kontrollerad, provad, besiktigad eller dokumenterad enligt gällande föreskrifter. Denna bestämmelse bör kvarstå dels för att vi bedömer att begreppet förbud bör finnas kvar (se ovan) och då den omfattar även användning av elektrisk utrustning, men då övrig marknads kontroll regleras i annan bestämmelse blir reglerna svåröversiktliga.

Av den föreslagna 46 e § framgår att marknads kontrollmyndigheten får bestämma att beslut ska gälla omedelbart. Idag gäller dessa beslut alltid omedelbart (se 41 och 43 §§). Elsäkerhetsverket anser att dessa beslut även fortsatt ska gälla omedelbart då elsäkerhetsrisker ofta innebär direkt fara för människors liv och hälsa. Det blir också inkonsekvent om beslut enligt radioutrustningslagen och lag om elektromagnetisk kompatibilitet alltid ska gälla omedelbart (utan separat beslut), men beslut enligt elsäkerhetslagen inte gör det. Med hänsyn till vilka risker som de olika lagstiftningarna ska omhänderta är det absolut motiverat att beslut enligt elsäkerhetslagen ska gälla omedelbart.

Även i denna lag saknar vi bestämmelser om rätten för marknads kontrollmyndigheten att verkställa beslut.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Anders Persson efter föredragning av verksjurist Karin Sjöberg. I ärendets slutliga handläggning har även teknisk direktör Anders Richert, avdelningschef Per Samuelsson, inspektörerna Katarina Olofsson och Sofia Brorsson samt jurist Erika Sandström deltagit.

Elsäkerhetsverket

Anders Persson